

Transcendentní

„T. = existující za hranicemi poznání“ (vysvětlivky Teodora Münze, in: 4826, Kant, Kritika čistého rozumu, Bratislava 1979, s. 572). Takovýto výměr je značně problematický především proto, že přísně vzato to, co by skutečně bylo za „hranicemi“ poznání, by nemohlo být nejen poznáváno, ale vůbec ani tematizováno. Je ostatně otázkou, zda samy hranice poznání by nemusely být položeny (umístěny) až za hranicemi poznání, zda tedy tato dvě slova vůbec dávají nějaký smysl. Proč by vůbec lidské poznání mělo mít nějaké hranice? Ovšemže vždycky zůstane poznáním „jen“ lidským (jiné ovšem neznáme a proto nemá smysl o jiném než lidském poznání hovořit); nikdy se svým poznáním ani myšlením přímo žádné skutečnosti nedotkneme, natož aby někdy došlo k nějakému ztotožnění poznávajícího s poznávaným, myslícího s myšleným, mínícího s míněným (a zde oním poznávajícím, myslícím či mínícím nemám na mysli sám subjekt, nýbrž jeho akt). To znamená, že za hranicemi nejenom poznání, ale veškeré subjektivity (všech aktů vědomí, mínění, myšlení) zůstává každá skutečnost, k níž tato subjektivita (její akty) míří, ale jež oněmi akty subjektivity není konstituována. Zvláštní místo musí být ovšem vyhrazeno takovým „skutečnostem“, které sice byly konstituovány (konstruovány) subjektivními akty, ale nejsou jejich (imanentní) součástí. Na to jednoznačně ukázal Husserl v Logických zkoumáních. Pravoúhlý nebo rovnostranný trojúhelník není v žádném případě součástí ani složkou našeho myšlenkového aktu, ale je (musí být vždy jakoby znovu) našimi intencionálními akty konstituován (konstruktivně rekonstituován) jakožto intencionální objekt, předmět. Bylo by asi nemístné označovat intencionální předměty za skutečnosti transcendentní, ale rozhodně to nejsou skutečnosti imanentní našemu myšlení, našim myšlenkovým aktům. V každém případě je nicméně nutno intencionální předměty od předmětů „reálných“ velmi přísně rozlišovat.

(Písek, 930827-2.)